

Sagriezti mazo pasaulīti kājām gaisā

Foto - no privāts arhīva

"Ja tu zinātu, kāds skolotājs ir mūsu skolā!" "Kad ieraudzīju, ka mans dēls, kuram nekad nav paticis mācīties, pēkšņi aizrautīgi veido projektu fizikā, es biju šokā!" "Viņš ir tāds skolotājs! Tik progresīvs!" Šis ir tikai dažas no uzslavām, kas no jauniešiem, bērniem un viņu vecākiem dzirdamas par Raivi Paulu, kurš Ādažu vidusskolā strādā ceturto gadu. Beidzis Rīgas Tehniskās universitātes Būvniecības fakultātes maģistratūru ar sarkano diplomu kabatā, iesācis studijas doktorantūrā, paralēli vēl turpina studijas siltumenerģētikas un siltumtehnikas maģistratūras programmā, rasējis nozīmīgus projektus ("Rīga Plaza", "DNB Banka" centrālā ēka) un izstrādājis Latvijas Nacionālās bibliotēkas (Gaismas pils) savietotos inženierkomunikāciju plānus, viņš pateica nē studijām ārvalstīs un nolēma iesaistīties projektā "Iespējamā misija", lai bērniem mācītu fiziku kādā no Latvijas skolām. Šķiet, jauno skolotāju visprecīzāk raksturo ievērojamā latviešu pedagoga Aleksandra Dauges vārdi, kurš jau 20. gs. 20. gados, rakstot par to, kādam jābūt izcilam pedagogam, teica: "Karstam vai aukstam būt, tikai ne remdenam."

Kādēļ Jūs iesaistījāties izglītības programmā "Iespējamā misija"?

Tāpēc, ka līdz tam isti nekad nebija iespējas strādāt ar cilvēkiem. Man bija visai labs kontakts ar līdzcilvēkiem, tādēļ saņemot, pieņēmu izaicinājumu un pieteicos.

Šajā programmā konkurss ir apmēram 14 cilvēku uz vienu?

Jā, āprātīgi grūti tikt iekšā! Ir jāaizpilda anketa, kurā jāatbild gan uz slēgtajiem, gan atvērtajiem jautājumiem, papildu vēl telefonintervija! Ļoti nopietni!

Jūs mainījāt iespēju studēt ārvalstīs pret bērnu mācīšanu Latvijas skolās...

Jā, tas likās interesantāk, izaicinošāk.

Svarīgāk par prestižu šķita darīt to, kas aizrauj?

Joprojām uzskatu, ka skolotāja darbs ir prestižs. Varbūt ne visā sabiedrībā, bet daļā – noteikti. Es lepojos ar to, ko daru. Arī mani draugi, bijušie kolēģi, RTU profesori.

Kas bija grūtākais, sākot strādāt skolā?

Pirmo gadu strādāju režīmā 24/7. Neatšķiru brīvdienas no darba dienām, dienu no nakts. Lai gan "Iespējamajā misijā" mūs ļoti labi gatavoja un visu programmas laiku sniedza atbalstu – bija gan teorētiskās, gan praktiskās nodarbības, tomēr, nonākot skolā, stundā, esi pilnīgi viens.

"Iespējamā misija" gatavo arī psiholoģiski?

Jā, piemēram, kā pēc iespējas efektīvāk sasniegt mērķi, kā attīstīt liderību.

Ko tas nozīmē?

Piemēram, ko darīt, lai, aizejot pie direktores uz sapulci, mana ideja tiktu saklausīta un aizietu kā uzvarētājs. Liderība ir arī zināšanas par to, kā ieviest pārmaiņas.

Piemēram, kā?

Nepieciešams atrast sekotājus, kuri iedegas par tavu ideju. Īsts lideris sev aizrauj līdzīgi citus un spēj panākt pārmaiņas. "Iespējamajā misijā" divus gadus katru otro nedēļu ir mācības par ļoti dažādiem

jautājumiem, arī par klasvedības problēmām. Piemēram, kāds lemesls tam, ka bērni nemāk uzvesties? Kaut kā šī problēma jārisina. Ja skolēni ir trokšņaini, nav jābļauj.

Kas tad jā dara?

Viena no metodēm, kas strādā, uzņemt hronometrā laiku tik ilgi, kamēr visi skaļi sarunājas, tad saskaitīt minūtes kopā, un skolēni tiek pie papildu stundām. Man šo metodi nav vajadzējis izmantot, bet zinu, ka citiem "Iespējamās misijas" kolēģiem tā strādā. Vēl – ja visi trokšņo, tad skolotājs klusām saka: "Tie, kas mani dzird, sasit plaukostas!" Sākumā, kuri klausās, sāk sist plaukostas. Klusām sāk plaudēt arī pārējie, līdz beigās visa klase pievērš uzmanību aplausiem, un viss notiek! Tas, par laimi, jā dara tikai ar piektajiem, sestajiem. Misijā māca, ka par problēmām nevajag cepties, bet gan – risināt. Kā noprotu, skolotājam – vīrietim skolā ir vieglāk.

Lielāks respekts?

Cik esmu dzirdējis, jā. Otrs – skolēni zina, ka būt par skolotāju – tā ir mana izvēle, piecus gadus esmu strādājis profesijā, ar ļoti labiem panākumiem. Nav tā, ka man nebūtu ko darīt.

Kas skolas vidē saistīta?

Gribēju palīdzēt bērniem mācīties. Šobrīd man ir tādi specifiskāki mērķi – piemēram, panākt, ka fizikas eksāmens un dabaszinību diagnosticējošajos darbos ir daudz augstāki rezultāti nekā šobrīd. Olimpiādēs Pierīgā esam trijniekā, bet gribētu tikt arī uz valsti. Es nevēlos būt populārākais skolas skolotājs, gribu būt labākais. Pēc trim gadiem visiem būs obligātais eksāmens fizikā vai ķīmijā. Man nepatīk dzīvot bez mērķa. Tāpat – skolēni katru dienu liek kļūt labākam. Citā vietā tā nebūtu. Bērni liek piedomāt pie tā, kā uzvedos, ko saku. Liek no rītiem paskriet krosu, ko es, iespējams, nekad nedarītu, ja sēdētu pie datora un rasētu.

Kādā ziņā skolēni liek skriet krosu?

Ne gluži liek. Man šobrīd audzināmā ir 11. klase. Lielākā daļa puīšu apmeklē treniņu zāles, nu, kāpēc ne arī es!

Tāda apbūseja motivēšana?

Jā, kad uzzinu, ka kāds skolēns visu vasaru skrējis, loģiski – man arī vajag!

Ir demokrātiskais un autoritārais vadības stils. Skolēnus vairāk izjūtat kā draugus?

Noteikti kā draugus, tieši tādēļ arī ļoti grūti strādāt ar 5., 6. klasi. Grūti atrast veidu, kā darbu stundā panākt maksimāli efektīvu. Pāiet nevajadzīgi daudz laika, lai viņi nomierinātos un saprastu uzdevumu. Es viņus uztveru kā cilvēkus,

personības, nevis bērnu. Man ir labs kontakts gan ar tiem, kuri ir spēcīgi fizikā un dabaszinībās, gan arī ar tiem, kuriem tā nepadodas un dzīvē, viņuprāt, nebūs vajadzīga. Tādēļ jau viņi nav sliktāki.

Vislabāk cilvēks mācās tad, kad dara pats. Ja es 40 minūtes viņiem priekšā vienkārši runātu, tam nebūtu nekādas jēgas. "Āi, skolotāj, jūs stundās tikai čīlojat!" kāds teica. No malas tā var šķist, bet, lai sagatavotu vienu 40 minūšu mācību stundu, kurā skolēni darbotos paši, nepieciešamas 2, 3 stundas darba. Tas ir smags darbs aizkadrā. Pricējās, ka arī mūsu vidusskolā paliek kāds talantīgs skolēns fizikā. Vienīgi, ja nākamgad būs tikpat daudz pirmās klases kā šogad, vietas skolā tiešām vairs nebūs.

Vai vienmēr bijis talants citiem vienkārši paskaidrot sarežģīto?

Esmu palīdzējis gan klasesbiedriem, gan kursabiedriem. Augstskolas laikā gan vairāk biju īgns kursabiedrs, kurš tikmēr skaidroja, skaidroja, kamēr pats izrēķināja. Mani kaitina cilvēki, kuri nav savā vietā.

” Ir atšķirība, vai atnāk cilvēks, kurš nevienā neko nemaina, vai tāds, kurš sagriež citu mazo pasaulīti kājām gaisā.”

Piemēram, ja aizej uz veikalu, kur kasieris ļoti lēni strādā, skaidrs, ka tā nav viņa vieta. Par skolēniem – man nevienu brīdi nav radusies izjūta, ka bērni būtu stulbi vai nebūtu istajā vietā. Patīk, ka neesmu vietējais un nevaru ar citiem runāt par to, ko sliktu skolēni brīvdienās pastrādājuši, kuram kāds tēvs vai māte utt. Es nezinu, cik kuram vecāki turīgi, līdz ar to – man visi ir vienādi. Ja par kādu skolēnu izveidojies neveiksmīnīka tēls, manās stundās viņš visu var sāku no jauna. Metodiskās, pedagoģiskās tēmas ar citiem kolēģiem varu pārrunāt, bet par skolēniem – negribu. Vēlos iepazīt viņus pašus, bez pagātnes par radiem, paziņām u.c.

Jums laikam nepatīk iedziļināties negācijās, vairāk koncentrēties uz pozitīvo.

Negācijās var un vajag iedziļināties, ja tās tiek risinātas. Bet, ko līdzēs, ja es pusdienās par to runāšu, taču neko nedarišu lietas labā? Tas neko nedos. Nav tādas problēmas, ko nevarētu atrisināt.

Iepriekš intervijās visai negatīvi izteicāties par pedagoģijas studijām. Piemēram, ka tur pusotru stundu māca, kā meklēt informāciju Google.

Pedagoģiju, par laimi, neesmu studējis. To man stāstīja "Misijas" kolēģi. Ar maģistra grādu savā profesijā, tomēr bez pedagoģiskās izglītības, skolā drīkst

strādāt tikai divus gadus. Ilgāk atļauj, ja mācies pedagoģijas kursus. Tās bija šausmas. Nevienu labu vārdu nevar pateikt.

Kādā ziņā?

Kāda augstskola piedāvāja kursus B programmā. It kā baigi labi. Vairāki (laikam bijām pieci) "Misijas" kolēģi aizgājām, lai varētu turpināt strādāt skolā. Mēs esam pieraduši, ka katrai stundai ir mērķis un rezultāts, pēc kā tiecies, bet tur – nekā. Katru dienu vilšanās izjūta. Ja citi kolēģi šajosursos lasīja grāmatas, es tā nevarēju, tomēr tas nav solīdi, mēģināju tam visam rast kādu jēgu, bet nu skumji. Ja pēc šādiem kursiem jāiet uz skolu, tās ir šausmas, šausmas. Man žēl to bērnu.

Vai "Iespējamās misijas" metodes neīdizinās Valdorfa vai Montessori pedagoģijai?

Domāju, ka nē! Mēs strādājam valsts skolās, bet izmantojam arī neformālās izglītības metodes, strādājot pie klašu saliedēšanas, mērķu izvirzīšanas. Piemēram, šonedēļ fizikas stundā devāmies ārā skriet, lai skolēni grupās aprēķinātu

paši savu ātrumu, lecot uz labās vai kreisās kājas, polkas soli utt. Lai ir interesantāk. Galvenais, lai mācībās būtu kāds spēles un jautrības elements.

Kādēļ valsts skolās šīs spēles elementus nav tik attīstīti? Piemēram, bioloģijas stundās skolēni varētu stādīt, mēģināt ko izaudzēt, uzreiz rastos interese.

Manā skolas laikā bioloģija arī bija jā mācās no grāmatas, varbūt tieši tādēļ tā ne visai patīk. Bioloģija taču ir absolūti praktisks priekšmets!

Problēma ir izglītības sistēmā vai tās filozofijā?

Gan, gan. Skaidrs, ka izglītības sistēmā viss nav kārtībā. Jau ceturto gadu nezinu, par kādu algu septembrī strādāju. Uzziņu tikai oktobrī. Pagājušajā gadā bija vēl trakāk. Kāds cilvēks no Izglītības un zinātnes ministrijas nokļūdījās aprēķinos, un vairāki miljoni kaut kur pazuda. Pēc tam laikam atradās. Normāli. Tādas kļūdas gadās! Vispār man patika Roberts Ķīlis, jo viņš sāka kustināt lietas, par kurām neviens iepriekš nerunāja. Tā pati LIZDA (*Latvijas Izglītības un zinātnes darbinieku arodbiedrība M.G.*) – vienīgais, ar ko tā asociējas, brēc, ka nav naudas, bet finanses jau neatrisinās visas problēmas skolās. Ja man būs lielāka alga, laika vairāk tāpat nekļūs.

Iespējams, ne visi skolotāji līdzinās "Iespējamās misijas" iesaukumam. Ko darīt?

Bet, piemēram, skolotāja Rīta Ulpe, viņa vasarā pēdējais projektā "eTwinning" un trīs dienas riktīgi nostrādāja. To es zinu. Cepuri nost! Rītai Ulpei ir ļoti liela dzīves pieredze, bet tas nav šķērslis mācīties ko jaunu! Baigi labi! Ikviens pedagogs var mācīties un apgūt jaunas mācīšanas metodes. Te, protams, jautājums, vai ir griba. Īrtāk ir tālāk neko nemācīties.

Lielā mērā aizraušanas un interesi par kādu jomu nosaka tieši skolotāja personība, nevis pats mācību priekšmets...

Pagājušajā gadā uzaicināju "SAF tehnika" vadītāju Normundu Bergu, ļoti kolorītu personību. Pēc tikšanās ar viņu daudzi skolēni pārdomāja savu izvēli un nolēma, ka dosies studēt eksaktās zinības. Viens cilvēks var izmainīt visu. Es biju riktīgi laimīgs, ka bija iespēja viņu dabūt uz mūsu skolu. Ir atšķirība, vai atnāk cilvēks, kurš nevienā neko nemaina, vai tāds, kurš sagriež citu mazo pasaulīti kājām gaisā. Bergs ir ļoti aizrautīgs un tai pat laikā mierīgs, citiem izklausīšies sarkastisks, bet tādēļ, ka ļoti taisnīgs.

Svarīgāks par saturu ir veids, kā vielu pasniedz...

Tieši tā. Kad Bergam prasīja, ko stundai vajadzētu kabinetā, viņš teica – tāfeli, kritu un skolēnus. Nekādus projektorus vai ekrānus, vai vēl neko. Skolēniem sākumā lies – būs kārtējā garlaicīgā 40 minūšu stunda, bet rezultātā – palika arī starpbrīdi un nokavēja vēl nākamo stundu.

Kas, jūsuprāt, ir lielākā problēma esošajā Latvijas izglītības sistēmā?

Ja teiktu, ka izglītības sistēmas problēma ir skolotāji, tie būtu meli. Vienīgi, kā jau cilvēkiem... Ar laiku zūd interese par to, ko dara. Iestājas rutīna. Ja es 20 gadus strādātu skolā, ko droši vien nedarišu... Neesmu pārliecināts, ka pēc 20 gadiem es pārskatītu savas prezentācijas – ko pielikt klāt, ko papildināt. Nedējas beigās nepārdomātu, kas izdevās, kas – nē. Man jau būtu diezgan vienalga. Daļai ir

Foto – no projekta arhīva

iestājusies rutina, otrs – grūti redzēt darba augļus. Galvenais – isti nav zināms, kur ejam. Nav tā, ka ar mūsu augstskolu diplomiem būtu viegli iestāties prestižākajās pasaules augstskolās, tā nav. Latvijā ir daudz par daudz skolu. Tāpat – nav normāli, ka RTU no augstskolas izlaiž 40 inženierus gadā. Daļa tiešām nesaprot, ko viņi tur darijuši. Augstskolu taču var beigt arī ar četrinieku. Tas nozīmē, ka 60% no tā, kas jāapgūst, neesi izpratis.

Jums esot sava metode, kā panākt, ka skolēni nelamājas.

Jā, bet to man nācās izmantot tikai pirmajā gadā. Lamāšanās vairs nav problēma mūsu skolā.

Kāda metode – tieši?

Tagad tā vairs nav, bet, kad sāku strādāt, ievēroju, ka daudziem aiz katra vārda ir kāds trīsstāvētais. Metode – līdzko kāds pasaka kādu rupju vārdu, starpbrīdī met trīs kūleņus. Ja 3–5 lamu vārdi nedēļā, bet negrib mest kūleni, tad papildu uzdevums kontrol darbā.

Ko jums nozīmē audzināmā klase?

Protams, tā man ir daudz tuvāka par citām, bet šobrīd ļoti tālu esmu no tā, ko vēlētos panākt.

Kādā ziņā?

Mācībās viņi visu var sasniegt, skaidrs. Man svarīgāk, par kādiem cilvēkiem viņi kļūs. Pagājušais gads bija pasmagis. 10. klasē visi vēlas atpūsties. Vēlētos, lai viņi sāk pieaugt, atbildēt par saviem vārdiem, turēt doto vārdu. Radās saspilējums, jo es plījos virsū ar domu, ka kaut kas jādara, bet viņi tā kā negribēja darīt, tad es viņiem traucēju. Tādā gadījumā loģiski,

ka mūsu ceļiem jāšķiras. Es parasti savus solījumus izpildu. Sāpīgi, ja nevari palautes. Piemēram, pēc pasākuma uzrunāju skolēnus no citām klasēm, lai palīdz aiznest krēslus: "Palīdziet, džeki!" Viņi visi ņem un izdara, bet tieši mana audzināmā klase ir vienīgā, kurai man viss gari jāzstāsta un no kuras ne vienmēr saņemšu gaidīto palīdzību.

” Skolēni man katru dienu liek kļūt labākam.

Varbūt ne velti liktenis Jūs ar šo klasi savedis kopā?

Saka, ka mēs saņemam to, no kā visvairāk izvairāmies. Ar sekmēm viņiem viss būs kārtībā, galvenais – negribu, lai viņi kļūst par *dīkaleņiem*, kas klenderē pa ielām, nesaskatot, par ko priecāties. Tad es būšu gandarīts un varēšu iet pensijā. (Smejas.)

Skolēni stāsta, ka paralēli stingrībai, esat arī iejūtīgs.

Ja redzu, ka kādam emocionāli nav labi, tajā dienā viņu *nepresēju*, nākamajā – viņš spēs izdarīt divas reizes vairāk. Gadījies, ka skolēns atnāk galīgi nekāds. Kam negadās, visiem gadās. Visi esam cilvēki. Ja skolēns pasaka, ka nevarēs uzrakstīt kontrol darbu, jo nav sagatavojies, atļauju to izdarīt citreiz. Protams, sēdēt bezdarbībā gan nevar, lieku darīt ko citu.

Kā pašam šķiet, kādēļ skolēni tik labi par Jums atsaucas?

Nezinu. Varbūt attieksmes dēļ. Jā, vīdrižāk tādēļ. Es neuztveru un neredzu viņus tikai pēc tā, kā viņiem padodas

fizika vai dabaszinības. Tādēļ viņš nav sliktāks par citiem. Ir skolēni, kuriem fizika vai dabaszinības nepadodas, bet viņi aizrautīgi lasa. Ir kas cits, par ko viņi iedegas. Galvenais, ja kas tāds vispār ir. Ja satieku gaiteni un redzu, ka kāds sabozies, mēģinu uzmundrināt. Ja satieku uz ielas, papļāpāju. Ir bijis arī tā, ka kontrol darba laikā raud.

Kāpēc?

Ja pieķer špikojot.

To neļaujot?

Protams, nē. Es pat varētu pieiet klāt un palīdzēt kontrol darbā, ja kāds neatceras kādu formulu vai mērvienību, bet ne špikot. Es ne reizi skolā tā neesmu darijis. Arī augstskolā nē. Noteikumi nav maināmi – ja 12. klasē špiko, tas ir vieniņi bez tiesībām labot.

Jūsu Twitter kontā redzēju foto, kur kopā ar klasi bijāt pie "Supernetto" ar saldējumiem.

Pirmās stundas mācību gadā manis mācītajos priekšmetos ir drošības instruktāžas. 12. klases skolēni bija nosēdējušies, piedāvāju apēst pa saldējumu. Kādēļ gan ne? Pa ceļam uz veikalu izstāstīju visu nepieciešamo instruktāžu, izrunājām, kādas tēmas un pārbaudes darbi būs semestrī. Stundas mērķis – sasniegts.

Skolēni par Jums ir sajūsmā. Cerams, skolā tomēr vēl uzkavēsieties?

Tā kā man ir audzināmā klase, šogad un nākamgad vēl būšu, bet tālāk – redzēsim.

Monika Grižne

Ādažu Vēstis